

Development of a Comprehensive Parenting Program with a Rational Approach

1. Maria Khalili Jamnani^{ORCID}: PhD Student, Department of Psychology and Educational Sciences, Kish International Campus, University of Tehran, Tehran, Iran
2. Masoud Gholamali Lavasani^{ORCID}*: Associate Professor, Department of Educational Psychology and Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran
3. Ahmad Abedi^{ORCID}: Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran
4. Gholamali Afrooz^{ORCID}: Professor, Department of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran

*Corresponding Author's Email Address: lavasani@ut.ac.ir

Abstract:

Objective: The aim of the present study was to develop a comprehensive parenting program with a rational approach.

Methods and Materials: The research method was qualitative, and the participants in the model design phase included academic experts (faculty members in the fields of general psychology, educational psychology, clinical psychology, and philosophy of education in higher education institutions), organizational experts (senior managers and consultants of family counseling centers and clinics), and specialists in parenting styles. In the validation phase, the participants included faculty members in related fields and senior consultants from family counseling centers and clinics nationwide. In the qualitative phase, using the snowball sampling method, 18 experts were selected, while in the validation phase, 16 experts were chosen through purposive sampling. The data collection tools consisted of semi-structured interviews in the qualitative phase and an expert evaluation checklist in the validation phase. For data analysis, thematic analysis was employed in the qualitative phase, utilizing initial, axial, and secondary coding through Atlas software. In the validation phase, the Delphi method was applied in three rounds using SPSS software. To ensure validity and reliability in the qualitative phase, necessary assessments were conducted, including acceptability (expert review) and confirmability (expert re-examination). In the validation phase, the content of the expert evaluation checklist was reviewed by several academic and organizational experts to ensure clarity and comprehensibility, and its reliability was confirmed through the test-retest method, yielding a coefficient of 0.88.

Findings: According to the findings of the qualitative phase, the final model consisted of six main themes: (1) parental education and awareness, (2) development of communication skills, (3) enhancement of critical thinking and problem-solving, (4) emotional support and psychological security, (5) establishment of logical boundaries and rules, and (6) encouragement of autonomy and independence. The model further included 24 sub-themes and 112 criteria. The validation results confirmed the main and sub-themes identified in the qualitative phase.

Conclusion: The findings of this study indicated that rational parenting, emphasizing parental awareness, communication skills, critical thinking, emotional support, logical rules, and independence, contributes to the cognitive, emotional, and social development of children.

Keywords: Parenting, Comprehensive Parenting Program, Rational Approach.

How to Cite: Atri, R., Shafizadeh, H., & Soleimani, N. (2024). Development of a Comprehensive Parenting Program with a Rational Approach. *Quarterly of Experimental and Cognitive Psychology*, 1(3), 38-57.

Received: date: 25 July 2024

Revised: date: 31 August 2024

Accepted: date: 09 September 2024

Published: date: 22 September 2024

Copyright: © 2024 by the authors.
Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

تدوین برنامه جامع فرزند پروری با رویکرد عقلانی

۱. ماریا خلیلی جمنانی*^{ID}: دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی و علوم تربیتی، پردیس بین المللی کیش، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲. مسعود غلامعلی لواسانی*^{ID}: دانشیار، گروه روانشناسی تربیتی و مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۳. احمد عابدی^{ID}: استاد، گروه روان شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

۴. غلامعلی افروز^{ID}: استاد، گروه روانشناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

*پست الکترونیک نویسنده مسئول: lavasani@ut.ac.ir

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر، تدوین برنامه جامع فرزند پروری با رویکرد عقلانی بود.

مواد و روش: روش تحقیق کیفی بوده و مشارکت کنندگان در بخش طراحی مدل، خبرگان دانشگاهی (اعضاء هیئت علمی رشته روانشناسی عمومی، تربیتی، بالینی و فلسفه تعلیم و تربیت در مراکز آموزش عالی)، خبرگان سازمانی (مدیران و مشاوران ارشد مراکز و کلینیک‌های مشاوره خانواده) و کارشناسان مبحث سبک فرزندپروری و در بخش اعتباریابی، اساتید رشته‌های مرتبط با موضوع و مشاوران ارشد مراکز و کلینیک‌های مشاوره خانواده در سطح کشور بود. در بخش کیفی با روش نمونه‌گیری گلوله برفی تعداد ۱۸ خبره و در بخش اعتباریابی با روش نمونه‌گیری هدفمند، ۱۶ خبره انتخاب شد. ابزار گردآوری اطلاعات، در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته و در بخش اعتباریابی، چک لیست خبره سنجی بوده و برای تحلیل داده‌ها، در بخش کیفی از روش تحلیل مضمون با کدگذاری اولیه، محوری و ثانویه در نرم افزار Atlas و در بخش اعتباریابی از روش دلفی در طی سه مرحله و در نرم افزار SPSS استفاده گردید. برای تعیین روایی و پایایی در بخش کیفی، از بررسی‌های لازم شامل مقبولیت (بازنگری خبرگان) و قابلیت تائید (بازبینی خبرگان)، استفاده شده و در مرحله اعتباریابی، محتوای چک لیست خبره سنجی از نظر قابل فهم بودن و گویا بودن مورد تائید چند تن از خبرگان دانشگاهی و سازمانی قرار گرفته و پایایی آن با روش آزمون مجدد، ۰/۸۸ محاسبه و تأیید گردید.

یافته‌ها: طبق نتایج بخش کیفی، مدل نهایی دارای ۶ تم اصلی بشرح: ۱. آموزش و آگاهی والدین، ۲. توسعه مهارت‌های ارتباطی، ۳. تقویت تفکر انتقادی و حل مسئله، ۴. حمایت عاطفی و ایجاد امنیت روانی، ۵. تعیین مرزها و قوانین منطقی و ۶. تشویق به خودمختاری و استقلال، ۲۴ تم فرعی و ۱۱۲ معیار بوده‌است. نتایج بخش اعتباریابی، حاکی از تائید تم‌های اصلی و فرعی شناسایی شده در بخش کیفی بود.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان داد که فرزندپروری عقلانی با تأکید بر آگاهی والدین، مهارت‌های ارتباطی، تفکر انتقادی، حمایت عاطفی، قوانین منطقی و استقلال، به بهبود رشد شناختی، هیجانی و اجتماعی کودکان کمک می‌کند.

کلیدواژگان: فرزند پروری، برنامه جامع فرزند پروری، رویکرد عقلانی.

نحوه استناددهی: خلیلی جمنانی، ماریا، غلامعلی لواسانی، مسعود، عابدی، احمد، و افروز، غلامعلی. (۱۴۰۳). تدوین برنامه جامع

فرزند پروری با رویکرد عقلانی. فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی، ۳۱(۳)، ۵۷-۳۸.

تاریخ دریافت: ۳ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری: ۹ شهریور ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۸ شهریور ۱۴۰۳

تاریخ انتشار: ۱ مهر ۱۴۰۳

مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۲ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

Extended Abstract**Introduction**

Parenting plays a crucial role in shaping the cognitive, emotional, and social development of children. Family is the primary and most fundamental social institution that influences an individual's personality, beliefs, and behavioral patterns (Afrooz, 2021). Various studies emphasize that parenting styles significantly impact children's psychological well-being, academic performance, and social adaptability (Asadi et al., 2024; Saadati & Parsakia, 2023). Research indicates that effective parenting approaches are associated with lower levels of behavioral problems in children, whereas inadequate parenting strategies contribute to emotional and behavioral disorders (Abedini-Mazraeh et al., 2018).

Theories on parenting styles suggest that the way parents interact with their children determines their development. Baumrind (1971) classified parenting styles into authoritative, authoritarian, and permissive, each having different consequences on children's emotional and cognitive growth. Authoritative parenting, which combines warmth with firm control, has been associated with the most favorable developmental outcomes, including high self-esteem, social competence, and academic success (Seydi & Hosseini-Nik, 2021). In contrast, authoritarian parenting, characterized by high control and low warmth, has been linked to anxiety, aggression, and low self-confidence in children (Mihic et al., 2022). Permissive parenting, which lacks discipline and structure, often results in children displaying poor impulse control and low responsibility (Zand-Karimi et al., 2022).

Despite the well-established theories on parenting styles, a gap remains in the development of a structured, rational-based parenting program. A rational approach to parenting integrates logical reasoning, evidence-based strategies, and structured discipline to enhance children's cognitive and emotional resilience. Rational parenting emphasizes problem-solving, emotional regulation, and critical thinking

skills, ensuring that children develop autonomy and responsibility (Ramazani et al., 2018). Previous studies highlight that culturally adapted parenting programs yield better results, as they align with societal norms and values (Panahi, 2021). However, a comprehensive model that systematically incorporates rationality in parenting has not been fully explored.

Given these gaps in existing research, this study aimed to develop a comprehensive parenting program based on rational principles. The study's objectives included identifying core themes in rational parenting, designing an evidence-based framework, and validating the proposed model through expert assessments. By addressing the limitations of previous parenting approaches, this research sought to provide a structured and practical framework for modern parenting challenges.

Methods and Materials

This study employed a qualitative research design to develop and validate a comprehensive parenting program with a rational approach. In the model design phase, participants included academic experts specializing in general psychology, educational psychology, clinical psychology, and philosophy of education, along with senior managers and consultants from family counseling centers. Additionally, parenting specialists were involved in shaping the conceptual framework.

Participants were selected using purposive and snowball sampling techniques. In the qualitative phase, 18 experts participated in semi-structured interviews, while 16 experts took part in the validation phase. Data collection tools included semi-structured interviews in the qualitative phase and an expert evaluation checklist in the validation phase.

Data analysis followed a thematic analysis approach, involving initial, axial, and secondary coding using Atlas software. The validation phase utilized the Delphi method in three rounds with SPSS software to reach a consensus among experts. Reliability and validity measures included expert review for acceptability and expert re-examination for confirmability. The expert evaluation checklist underwent a

rigorous content review by academic and organizational experts, ensuring clarity and comprehensibility. Its reliability was confirmed using the test-retest method, yielding a coefficient of 0.88.

Findings

The thematic analysis revealed six primary themes essential for the rational parenting model:

1. **Parental Education and Awareness** – Effective parenting begins with knowledge of child development, psychological principles, and parenting strategies. Parents who possess a strong understanding of these aspects make more informed decisions regarding their child's upbringing.
2. **Development of Communication Skills** – Establishing a strong parent-child bond requires effective communication strategies, including active listening, conflict resolution, and emotional expression.
3. **Enhancement of Critical Thinking and Problem-Solving** – Rational parenting fosters children's ability to analyze situations, think critically, and develop problem-solving skills. Parents play a crucial role in guiding their children through decision-making processes.
4. **Emotional Support and Psychological Security** – Emotional intelligence and psychological stability in children are significantly influenced by their parents' ability to provide a supportive and secure environment.
5. **Establishment of Logical Boundaries and Rules** – Rational parenting involves setting clear expectations, enforcing consistent rules, and ensuring children understand the consequences of their actions.
6. **Encouragement of Autonomy and Independence** – Parents should create opportunities for children to make decisions, take

responsibility, and develop independence in a structured and supportive manner.

The model further identified 24 sub-themes and 112 specific criteria that contribute to rational parenting. The validation phase confirmed the significance of these themes, demonstrating high levels of agreement among experts. The Delphi method analysis reinforced the reliability of the model, with iterative rounds refining its components based on expert feedback.

Discussion and Conclusion

The findings of this study highlight the necessity of a structured, rational approach to parenting that integrates evidence-based techniques. Unlike traditional parenting styles that rely on instinct, culture, or disciplinary methods, rational parenting is grounded in logical reasoning and psychological principles. This approach enhances children's emotional regulation, cognitive development, and problem-solving skills, equipping them for future challenges.

A key implication of this research is the importance of parental education. When parents are well-informed about child psychology and developmental milestones, they make more effective decisions that promote positive behavioral outcomes. The study also underscores the role of communication in strengthening parent-child relationships. Parents who actively engage in open discussions, listen empathetically, and provide constructive feedback contribute significantly to their child's social and emotional well-being.

Another critical finding is the necessity of establishing logical boundaries and rules. Rational parenting does not advocate for authoritarian control but instead encourages structured discipline where children understand the rationale behind rules and consequences. This fosters internal motivation and self-regulation, rather than reliance on external enforcement.

Additionally, the encouragement of autonomy and independence emerged as a fundamental principle in rational parenting. Providing children with the opportunity to make decisions and experience controlled risks fosters resilience,

confidence, and adaptability. Parents who balance guidance with independence contribute to the development of well-rounded individuals capable of critical thinking and decision-making.

Despite its contributions, this study had certain limitations. The qualitative nature of the research means that findings may not be entirely generalizable to broader populations. Furthermore, the reliance on expert opinions introduces a degree of subjectivity, although the Delphi method was employed to enhance consensus and reliability. Future research should consider longitudinal studies to examine the long-term impact of rational parenting on children's development.

Practical applications of this research include integrating rational parenting principles into educational programs, parental training workshops, and counseling interventions.

Policymakers and educators can utilize this model to develop resources that assist parents in fostering cognitive and emotional growth in their children. Additionally, mental health professionals can incorporate these strategies into therapy and counseling sessions to support families in overcoming parenting challenges.

In conclusion, this study presents a comprehensive rational parenting model that emphasizes education, communication, critical thinking, emotional support, structured discipline, and autonomy. By adopting this approach, parents can create a balanced and nurturing environment that promotes children's holistic development. The findings offer a valuable framework for guiding parents, educators, and policymakers toward evidence-based, effective parenting practices.

با فرزندان دارند می‌تواند به طور مستقیم و یا غیرمستقیم بر شکل‌گیری شخصیت و آینده فرزندان تأثیر بسیاری داشته باشد. طبق نظریه کیمبل (۲۰۱۴) نحوه تعامل بین فرزندان و والدین و همچنین چگونگی برقراری ارتباط بین آنها، از مهمترین و کلیدی‌ترین عواملی است که تأثیر بسیاری در پرورش شخصیت سالم و بهنجار در افراد دارد. بر این اساس، دستیابی به افراد سالم در اجتماع، نیازمند الگوی تعامل خانواده بهنجار است (Zand-Karimi et al., 2022). شیوه‌های فرزندپروری به عنوان مجموعه‌ای از رفتارها که تعاملات کودک-والد را در طول دامن‌گسترده‌ای از موقعیت‌ها توصیف می‌کند و فرض شده است که یک جو تعاملی را به وجود می‌آورد. شیوه‌های فرزندپروری یک عامل تعیین‌کننده و اثرگذار است که نقش مهمی در رشد روانی کودک ایفا می‌نماید. بر اساس مطالعات انجام شده سبک تربیتی والدین یک عامل مهم پیش‌بینی‌کننده در سلامت فرزندان است. برخی عوامل مربوط به والدین که بر تحول کودکان تأثیر می‌گذارد شامل گرمی و پذیرش و کنترل رفتاری کودکان است. سطح بالای گرمی و پذیرش از خصوصیات والدینی است که علاقمند به کودک و مسئولیت‌پذیر هستند. در تحقیقات بامریند (۱۹۷۱) سه شیوه فرزندپروری مقتدرانه، مستبدانه و سهل‌گیرانه را تشخیص داده است؛ که بر اساس ابعاد گرمی و کنترل با هم متفاوت هستند. والدین سهل‌گیر سطح بالای گرمی و کنترل رفتاری پایین دارند این والدین اجازه می‌دهند که کودکان بر طبق میلشان و با کمترین نظم و انضباطی رفتار کنند. والدین مستبد پایین‌ترین گرمی و سطح بالای کنترل رفتاری را دارند. این والدین بسیار سخت‌گیر و به جای قوانین به معیارهای محدود خودشان می‌چسبند. والدین مقتدر سطح بالای گرمی و کنترل رفتاری دارند. راهنمایی‌های منطقی کودکان از ویژگی‌های سبک والدینی مقتدرانه است. شیوه فرزندپروری مستبدانه در ارتباط با شماری از پیامدهای منفی مانند انعطاف‌پذیری پایین، عزت‌نفس پایین، انگیزش پیشرفت پایین و پرخاشگری بالاست. در مقابل

خانواده تنها نهاد فطری، طبیعی و جاودانه انسان است، در این معنا، بایسته آن است که همه را در خانواده ببینیم و همه را برای خانواده بخواهیم (Afrooz, 2021). خانواده یکی از ابتدایی‌ترین اشکال شناخته شده زندگی اجتماعی انسان می‌باشد که از بدو پیدایش انسان در کره زمین تاکنون وجود داشته است (Asadi et al., 2024; Saadati & Parsakia, 2023). کارکردهای مختلف خانواده و نقش اساسی آن در جامعه یکی از مهمترین دلایل پیدایش و بقای آن از ابتدا تا به امروز می‌باشد (Abedini-Mazraeh et al., 2018). خانواده، مهمترین رکن و ساختار جامعه محسوب می‌شود. هر پیشرفت در هر جامعه‌ای در گام نخست مدیون و مرهون خانواده است. در بین مجموعه وسیعی از پدیده‌ها که از سوی خانواده بر کودک تأثیر دارند، مؤلفه‌هایی وجود دارند که اثرگذاری آنها بیشتر مورد مطالعه و پژوهش قرار گرفته است (Mamqani et al., 2019). امروزه خانواده به عنوان یک نظام تعاملی و وابسته مطرح است که تمامی اعضای آن بر یکدیگر تأثیر متقابل دارند (Asghari et al., 2019). خانواده بایستی با فراهم نمودن امکانات، شرایط و بستری لازم می‌تواند از جوانب مختلف، موجبات رشد، توسعه و تعالی فرزندان را در ابعاد مختلف فراهم نماید (Sani & Quaranta, 2015). تأثیر خانواده بر رشد فرزندان چنان بارز است که والدین با توجه به نقش کلیدی که خانواده دارند، قابلیت اثرگذاری از جوانب گوناگون بر فرزندان خود را دارند. والدین سالم و بالغ در مقایسه با والدین نابالغ و ناسالم معمولاً با حساسیت و مهربانی بیشتری به نیازها و اشارات کودکان توجه می‌کنند و این روش، امنیت عاطفی، استقلال، توانش اجتماعی و موفقیت هوشی فرزندان را تشویق می‌کند (Abedini-Mazraeh et al., 2018). مطالعات نشان داده اند که بسیاری از مشکلات رفتاری و انحرافات ریشه در خانواده افراد دارد (Mihic et al., 2022). نوع روابط تعاملی که والدین

تفویض اختیار) بر می‌گردد؛ به عبارت دیگر مولفه‌های خاص، معانی متفاوتی برای فرهنگهای مختلف دارند (Ramazani et al., 2018).

نتایج پژوهش مدرسی، افروز، نقش و غلامعلی لواسانی (۱۴۰۲) در مورد اثربخشی برنامه آموزش فرزندپروری با رویکرد عقلانی آینده‌نگر بر خلاقیت، نشان داد که آموزش فرزندپروری عقلانی آینده‌نگر بر خلاقیت کودکان دبستانی اثربخش است و از این آموزش می‌تواند به عنوان یک رویکرد متناسب با فرهنگ ایرانی استفاده کرد. نتایج تحقیق زندکریمی و همکاران (۱۴۰۱) در خصوص برنامه آموزش فرزندپروری نوجوانان در فضای مجازی، حاکی از آن بوده که طبق مدل بدست آمده، آسیبها و راهبردهای مقابله با فضای مجازی با هم در تعامل هستند و رابطه دوطرفه دارند. لذا برنامه شش مرحله‌ای آموزش فرزندپروری والدین در فضای مجازی قادر است راهبردهای موثری در زمینه فرزندپروری با توجه به آسیبهای فضای مجازی به والدین پیشنهاد بدهد (Zand-Karimi et al., 2022). در تحقیقی که توسط پناهی (۱۴۰۰) و در خصوص نقاط قوت و امتیازات سبک فرزندپروری اسلامی در قیاس با سبک فرزندپروری دایانا بامریند، انجام شد، طبق نتایج، مهم ترین نقاط قوت و امتیاز سبک فرزندپروری مبتنی بر آموزه‌های اخلاقی و اسلامی عبارتند از: مسیولیت پذیری والدین، ارائه الگوی بهنجار اجتماعی و زیستی، تاکید بر ارتباط والد فرزندی دوستانه، توجه به اخلاق اسلامی و جهان بینی توحیدی، تاکید بر انتظارات بهنجار از فرزندان، ملاحظه ظرفیت‌های شناختی و عاطفی فرزندان (Panahi, 2021). نتایج تحقیق ژانو و یانگ (۲۰۲۱) و در خصوص پرورش تفکر خلاق در خانواده و اهمیت سبک‌های فرزندپروری، نشان داد که بعد گرمای عاطفی والدین به طور مثبت با تفکر خلاق دانش آموزان مرتبط است، در حالی که طرد و حمایت بیش از حد والدین با تفکر خلاق ارتباط منفی دارد. گرمای عاطفی پدر نسبت به مادر تأثیر مثبت بیشتری بر تفکر خلاق دارد، در حالی که طرد شدن و حمایت بیش از حد مادر بر تفکر خلاق تأثیر

شیوه‌های فرزندپروری سهل گیرانه با مقایسه با شیوه فرزندپروری مستبدانه عموماً پیامدهای مثبت می‌انجامد. به هر حال در شیوه فرزندپروری سهل گیرانه نیز خودکنترلی پایین، مسیولیت پذیری پایین و انعطاف پذیری پایین در کودکان گزارش شده است (Seydi & Hosseini-Nik, 2021). رشد و بالندگی در دوره نوجوانی، نیازمند محیطی غنی و شرایط خانوادگی مثبت و مهیا می‌باشد. در صورتی که شرایط و زمینه‌های لازم فراهم باشد، نوجوان می‌تواند مسیر پیشرفت را در پیش گیرد و به خودشکوفایی لازم در عرصه‌های مختلف دست یابد. پرکاری کلور (۱۳۹۹) در شناسایی موقعیت‌های اجتماعی تأثیرگذار بر سبک‌های فرزندپروری، مطرح نمود که سبک‌های فرزند پروری والدین در موقعیت‌های مختلف اجتماعی تغییر می‌کنند (Porkari Kalur, 2020). این نکته بیانگر این مطلب است که والدین در برخی مواقع طبق شرایطی که در آن قرار دارند سعی می‌کنند شیوه خاصی از فرزند پروری را برگزینند و این عمل گاهی اوقات به صورت ناآگاهانه انجام می‌پذیرد (Zand-Karimi et al., 2022).

فرزندپروری اساسی ترین مرحله در فرایند پرورش، اجتماعی کردن و انتقال ارزش‌های فرهنگی و اخلاقی و ایده‌آل‌های والدین به فرزندان بوده و مهمترین نقش والدین و و مربیان در گستره و فرایند فرزندپروری، آموزش، تربیت، راهنمایی، کنترل و تعامل مناسب با فرزندان است (پناهی، ۱۴۰۰). باید توجه داشت که سامانه باورهای فرهنگی والدین و به تبع آن اهداف تربیتی و سبک‌های فرزندپروری آن‌ها با توجه به تفاوت‌های بین فرهنگی و درون-فرهنگی در سامانه معنایی، از فرهنگی به فرهنگ دیگر متفاوت می‌شود. ادبیات پژوهشی حاکی از این است که علت تفاوت در سبک‌های فرزندپروری بین جوامع و گروه‌های قومی مختلف، به تفاوت‌های فرهنگی در ارزشهای تربیتی و معنای مولفه‌های اصلی فرزندپروری (پاسخدهی، کنترل و

افزایش مشکلات تربیتی در کودکان و نوجوانان: امروزه شاهد رشد نگران‌کننده مشکلاتی نظیر پرخاشگری، اضطراب، افت تحصیلی، وابستگی بیش از حد به والدین، و عدم توانایی در تصمیم‌گیری مستقل هستیم که ریشه در روش‌های نادرست فرزندپروری دارد.

ابهام در مسیر صحیح تربیت فرزندان: والدین به دلیل دسترسی گسترده به منابع گوناگون (مانند شبکه‌های اجتماعی و کتاب‌های تربیتی) با توصیه‌های متناقض روبه‌رو هستند و نمی‌دانند کدام راهکار مناسب‌تر است.

ضعف در آموزش مهارت‌های فکری و استدلالی به کودکان: بسیاری از سبک‌های تربیتی بر پایه احساسات و هیجانات شکل گرفته‌اند و کمتر به تقویت تفکر منطقی و تصمیم‌گیری مستقل در کودکان پرداخته‌اند.

نیاز به تدوین یک برنامه جامع، عملی و علمی: پژوهش‌های بسیاری در حوزه فرزندپروری انجام شده‌اند، اما یک برنامه مدون و ساختاریافته با رویکرد عقلانی که بتواند والدین را در موقعیت‌های واقعی هدایت کند، کمتر تدوین شده است.

لذا این تحقیق با هدف ارائه یک چارچوب علمی و کاربردی در حوزه فرزندپروری و بر اساس رویکرد عقلانی انجام می‌شود. محقق بر این باور است که با تدوین یک برنامه جامع و اصولی، می‌توان والدین را از سردرگمی نجات داد و نسلی آگاه، منطقی و توانمند برای آینده تربیت کرد.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق کیفی است، در بخش کیفی این تحقیق از رویکرد «تفسیرگرایانه» با روش تحلیل مضمون بهره برده شد. در بخش اعتباریابی از روش «تصمیم‌گیری گروهی» با تکنیک دلفی (DELPHI) استفاده شد. در مرحله کیفی، از خبرگان و متخصصان بهره گرفته شد تا مصاحبه‌ها از اعتبار مناسبی برخوردار باشد. مشارکت کنندگان تحقیق در بخش کیفی شامل: ۱. خبرگان دانشگاهی (اعضاء هیئت علمی رشته روانشناسی عمومی، تربیتی،

منفی بیشتری نسبت به پدر دارد (Zhao & Yang, 2021). نتایج تحقیق یافه (۲۰۲۱) در مورد تجربیات دانش‌آموزان از سبک‌های فرزندپروری، نشان داد که مراقبت از والدین به طور غیرمستقیم با عبارات فریبکارانه دانش‌آموزان از طریق اضطراب اجتماعی برای مادران و پدران مرتبط بود، به این معنی که دانش‌آموزانی که از سوی والدین خود، کمتر مراقبت می‌شدند، عبارات فریبکارانه بیشتری از خود نشان دادند. همچنین، حمایت بیش از حد پدرانه با عبارات فریبنده دانش‌آموزان از طریق اضطراب اجتماعی همراه بود (Yaffe, 2021).

در ذکر دغدغه محقق برای انجام این تحقیق، چنین بیان می‌گردد که؛ امروزه فرزندپروری به یکی از چالش‌های اساسی خانواده‌ها تبدیل شده است. بسیاری از والدین با وجود نیت خیر و تلاش‌های فراوان، با ابهام، اضطراب و سردرگمی در تربیت فرزندان خود مواجه هستند. از یک سو، سنت‌ها و روش‌های تربیتی گذشته ممکن است دیگر کارآمد نباشند و از سوی دیگر، توصیه‌های تربیتی جدید و پراکنده، گاهی متناقض و فاقد پشتوانه منطقی هستند. این وضعیت باعث شده است که برخی والدین دچار افراط و تفریط در سبک‌های تربیتی شوند؛ برخی با سخت‌گیری بیش از حد و برخی با سهل‌گیری مفرط، فرزندان پرورش دهند که یا فاقد اعتمادبه‌نفس و مهارت‌های اجتماعی هستند یا دچار مشکلات رفتاری و عدم کنترل هیجانات می‌شوند. محقق به‌عنوان فردی که دغدغه‌ی بهبود کیفیت تربیت نسل آینده و افزایش آگاهی والدین را دارد، بر این باور است که رویکرد عقلانی می‌تواند راهکاری متعادل و اثربخش ارائه دهد. اما تاکنون کمتر به این رویکرد به‌صورت جامع و ساختارمند پرداخته شده است. این خلأ علمی و عملی، انگیزه‌ای قوی برای انجام این پژوهش محسوب می‌شود.

چرایی انجام تحقیق را در موارد زیر می‌توان جستجو نمود:

دوره اول، شماره سوم

بالبینی و فلسفه تعلیم و تربیت در مراکز آموزش عالی)، ۲. خبرگان سازمانی (مدیران و مشاوران ارشد مراکز و کلینیک‌های مشاوره خانواده) و ۳. کارشناسان مبحث «سبک فرزندپروری» و «سبک فرزندپروری» بود. خصوصیات مورد نظر برای خیره بودن افراد به شرح: ۱. داشتن تحصیلات مرتبط با مبحث علمی و تئوریک «خانواده»، ۲. داشتن تحصیلات مرتبط با مبحث «سبک فرزندپروری» و ۳. داشتن کتاب یا مقاله یا طرح تحقیقاتی مرتبط با موضوع پژوهش و ۴. داشتن سابقه اجرایی یا عملیاتی مرتبط با موضوع پژوهش، تعیین گردید.

به منظور نمونه‌گیری در بخش کیفی، طیفی از آگاهان کلیدی در زمینه موضوع تحقیق با روش نمونه‌گیری گلوله برفی انتخاب شد. این انتخاب و نظرسنجی، تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت و پس از آن متوقف شد. منظور از اشباع نظری، به اشباع رسیدن نظرات مطرح شده خبرگان در چند مصاحبه آخر از خبرگان بوده، بطوریکه از تحلیل محتوای مصاحبه‌های پایانی، موارد جدیدی بدست نیاید. نمونه‌گیری به روش گلوله برفی تا رسیدن به اشباع نظری انجام گرفت. در جدول (۱) مشخصات ۱۸ خیره به شرح زیر آمده است.

جدول ۱. اطلاعات مصاحبه‌شوندگان

ردیف	جنسیت	رشته تحصیلی	مدرک تحصیلی	تخصص یا حیطه فعالیت	سابقه (سال)	پست سازمانی یا شغل	کد در تحلیل
۱	مرد	روانشناسی عمومی	دکتری	خانواده، زوج درمانگر	۳۵	مشاور و مدرس دانشگاه	N۱
۲	مرد	روانشناسی تربیتی	دکتری	مشاور و درمانگر مرکز شمیم تهران	۸	مدیر کلینیک نسیم مهر طهورا	N۲
۳	زن	روان شناسی عمومی	کارشناسی ارشد	مشاور و مدرس آموزش خانواده	۳۱	معاون آموزشی متوسطه دوم شاهد دختران	N۳
۴	زن	روانشناسی عمومی	دکتری	مشاور و مدرس دانشگاه	۱۹	مدرس دانشگاه فرهنگیان	N۴
۵	مرد	روانشناسی تربیتی	کارشناسی ارشد	درمانگر نوجوان و مشاور فردی	۱۰	رئیس مرکز مشاوره اداره کل مازندران	N۵
۶	زن	روانشناسی تربیتی	کارشناسی ارشد	مشاور و درمانگر اختلالات یادگیری	۳۲	مرکز جامع سنجش آموزش، توانبخشی و مداخله بهنگام رشدی تربیتی - کلینیک زندگی ساری - کلینیک فرزندان خورشید بابل	N۶
۷	مرد	مدیریت آموزشی	دکتری	مدرس و مشاور تحصیلی	۳۳	مدیر آموزش و پرورش	N۷
۸	زن	مدیریت آموزشی	کارشناسی ارشد	مدرس و مشاور هدایت تحصیلی	۲۹	مدیر متوسطه دوم	N۸
۹	زن	روانشناسی تربیتی	دکتری	مدرس دانشگاه و آموزش خانواده	۱۶	معاون اداره پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی اداره کل مازندران	N۹
۱۰	مرد	روانشناسی عمومی	کارشناسی ارشد	مشاور امور خانواده	۱۹	کلینیک مشاوره	N۱۰

فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی

N11	مدرس دانشگاه	۲۱	مدرس دانشگاه	دکتری	روانشناسی تربیتی	زن	۱۱
N12	کلینیک مشاوره	۱۲	مشاور امور خانواده	دانشجوی دکتری	فلسفه تعلیم و تربیت	مرد	۱۲
N13	مدیر کلینیک خرد	۱۹	مشاور و درمانگر مرکز مشاوره	دانشجوی دکتری	روانشناسی عمومی	زن	۱۳
N14	مدرس دانشگاه	۹	مدرس دانشگاه	دکتری	روانشناسی تربیتی	مرد	۱۴
N15	آموزش و پرورش	۲۳	مدرس مقطع متوسطه	دانشجوی دکتری	روانشناسی بالینی	زن	۱۵
N16	مدرس دانشگاه	۷	مدرس دانشگاه	دکتری	روانشناسی عمومی	مرد	۱۶
N17	کلینیک مشاوره و مدرس دانشگاه	۱۷	مدرس دانشگاه	دکتری	روانشناسی تربیتی	مرد	۱۷
N18	مدرس دانشگاه	۱۶	مدرس دانشگاه	دکتری	فلسفه تعلیم و تربیت	مرد	۱۸

که آنان مصاحبه بعمل آمده بود، قرار گرفت تا آنان در مورد، برداشت‌ها و استنباط‌هایی که مصاحبه‌گر از مصاحبه آنان، کرده بود، اعمال نظر کنند. در صورت مغایرت و نیاز به اصلاح بر روی موارد تایپ شده از روی مصاحبه، اصلاحات انجام گرفتند تا آنچه که مدنظر خبرگان بوده، مورد تحلیل قرار گیرد. برای تعیین پایایی، در این پژوهش برای قابلیت تأیید در مرحله پایانی، طبقات به دست آمده به چند نفر از مشارکت کنندگان اولیه به منظور بازبینی و تأیید برگردانده شده و نکات پیشنهادی اعمال شد.

برای روایی داده‌ها در مرحله اعتباریابی، محتوای چک لیست نظرسنجی از نظر قابل فهم بودن، رسابودن و گویا بودن مورد تأیید چند تن از خبرگان دانشگاهی و سازمانی قرار گرفت و موارد اصلاحی رفع شده تا چک لیست خبره‌سنجی از اعتبار لازم برخوردار باشد. به منظور بررسی پایایی چک‌لیست خبره‌سنجی بمنتظر تعیین مولفه‌های نهایی، از آزمون مجدد خبرگان، استفاده شد که به همین منظور، ابزار چک‌لیست بین ۱۰ نفر از افراد جامعه آماری در دو نوبت متفاوت با بازه زمانی دوهفته پخش شده و ضریب همبستگی بین نتایج

در مرحله اعتباریابی، مشارکت کنندگان تحقیق شامل ۱. خبرگان دانشگاهی (اساتید رشته روانشناسی عمومی، تربیتی، بالینی و فلسفه تعلیم و تربیت در مراکز آموزش عالی) و ۲. خبرگان سازمانی (مدیران و مشاوران ارشد مراکز و کلینیک‌های مشاوره خانواده) در سطح کشور، بود. روش نمونه‌گیری در بخش اعتباریابی، به صورت نمونه‌گیری غیرتصادفی هدفمند بوده که تعداد ۱۶ خبره و کارشناس با بکارگیری این تکنیک نمونه‌گیری انتخاب گردیدند.

از مصاحبه نیمه ساختاریافته به عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌ها در بخش کیفی استفاده شده و ابزار گردآوری اطلاعات در بخش اعتباریابی، چک لیست خبره‌سنجی بوده است.

برای تعیین روایی و پایایی ابزار بخش کیفی، از بررسی‌های لازم شامل مقبولیت (بازنگری خبرگان) و قابلیت تأیید (بازبینی مجدد خبرگان)، استفاده گردید. بطوریکه برای تعیین روایی، متن تایپ شده پنج مصاحبه اولیه به‌مراه کدگذاری اولیه‌ای که براساس این پنج مصاحبه بدست آمد، در اختیار خبرگانی

نظر میان یک گروه از افراد متخصص درباره یک موضوع خاص دست یابد. روش دلفی در مجموع در سه دور به انجام رسید که در این بخش یافته‌های حاصل از هر دور به تفکیک ارائه گردید. محقق برای نظرسنجی از خبرگان، تم‌های فرعی هر یک از شش تم اصلی ۱. آموزش و آگاهی والدین، ۲. توسعه مهارت‌های ارتباطی، ۳. تقویت تفکر انتقادی و حل مسئله، ۴. حمایت عاطفی و ایجاد امنیت روانی، ۵. تعیین مرزها و قوانین منطقی و ۶. تشویق به خودمختاری و استقلال را در قالب چک لیست نظرسنجی ۵ گزینه‌ای با میزان اهمیت (۱ کمترین) تا (۵ بیشترین) در اختیار گروه خبرگان قرار داد. فاصله زمانی هر یک از دورهای دلفی، یک هفته بوده و بعد از راند اول، یک هفته بعد، راند دوم دلفی انجام شد و به همین نحو، در هفته بعدی، راند سوم دلفی انجام گرفت. در این پژوهش، روش دلفی در مجموع در سه دور به انجام رسید.

یافته‌ها

از ۱۸ خبره، تعداد ۱۰ نفر مرد (۵۵/۶ درصد) و ۸ نفر زن (۴۴/۴ درصد) بوده‌اند. تعداد ۸ نفر کارشناسی ارشد و دانشجوی دکتری (۴۴/۵ درصد)، ۶ نفر دکتری - استادیار (۳۳/۳ درصد) و ۴ نفر دکتری - دانشیار (۲۲/۲ درصد) بوده‌اند. لذا اکثر افراد، کارشناسی ارشد و دانشجوی دکتری بوده‌اند. تعداد ۴ نفر ۱۰ سال و کمتر (۲۲/۲ درصد)، ۷ نفر بین ۱۱ تا ۲۰ سال (۳۸/۹ درصد) و ۷ نفر (۳۸/۹ درصد) بیشتر از ۲۰ سال بوده است. لذا اکثر افراد دارای سابقه خدمت بین ۱۱ تا ۲۰ سال و بیشتر از ۲۰ سال بودند. تعداد ۶ نفر روانشناسی عمومی (۳۳/۳ درصد)، ۷ نفر روانشناسی تربیتی (۳۸/۹ درصد)، تعداد ۲ نفر فلسفه تعلیم و تربیت (۱۱/۱ درصد) و ۳ نفر (۱۶/۷ درصد) دارای رشته تحصیلی غیر از سه رشته مذکور بودند. لذا اکثر افراد، دارای رشته تحصیلی روانشناسی تربیتی بودند.

حاصل از نوبت اول با نوبت دوم، در محیط نرم افزار SPSS مقدار ۰/۸۸ محاسبه شده و پایایی مورد تأیید قرار گرفت.

در بخش کیفی تحقیق حاضر از روش کیفی تحلیل تم استفاده شده است. تحلیل تم روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای (تم‌ها) موجود درون داده‌ها است. این روش داده‌ها را سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند، اما می‌تواند از این فراتر رفته و جنبه‌های مختلف موضوع پژوهش را نیز تفسیر کند. تم انتزاعی‌ترین سطح داده‌ها است که شکل گرفتن و انتخاب آن‌ها بستگی زیادی به ساختارهای تحقیق دارد. استفاده از مطالعات کیفی به ویژه روش تحلیل تم زمانی ضرورت پیدا می‌کند که اطلاعات اندکی در مورد پدیده مورد مطالعه وجود داشته باشد و یا اینکه در مطالعات و تحقیقات انجام شده در ارتباط با موضوع مورد نظر، فقدان یک چارچوب نظری که به صورتی جامع به تبیین موضوع بپردازد، مشهود باشد. دلیل انتخاب روش تحلیل تم در تحقیقات این بوده که هدف تحقیق شناسایی ایده‌هایی اولیه و عمیق برای توسعه الگوهایی نظری برای تحقیقات تجربی آتی در حوزه مورد تحقیق، براساس یافته‌های کیفی بوده است. اندرسون (۲۰۰۷)، یک فرآیند پانزده مرحله‌ای را برای تحلیل تم ارائه می‌دهد. همچنین کلارک و برون (۲۰۰۶)، نیز فرآیندی شش مرحله‌ای بدین منظور سامان داده‌اند که در این تحقیق از این رویکرد استفاده گردید.

در بخش اعتباریابی، اعتباریابی مولفه‌های شناسایی شده در بخش کیفی با تعیین میزان اهمیت آنان در تبیین مدل، با نظرسنجی از خبرگان و بکارگیری تکنیک دلفی و انجام محاسبات توصیفی در نرم افزار SPSS، انجام گرفت که از پرسشنامه نظرسنجی طی سه راند استفاده شد. روش دلفی یکی از روش‌های تحقیق کیفی است که از آن به منظور دستیابی به اجماع در تصمیم‌گیری‌های گروهی استفاده می‌شود. در عمل، روش دلفی یک سری از پرسشنامه‌ها یا دوره‌های متوالی به همراه بازخورد کنترل شده‌ای است که تلاش دارد به اتفاق

مرحله ۳: جستجوی کدهای گزینشی: دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب کدهای گزینشی و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های کدگذاری شده: پس از بررسی و مطابقت این کدها، کدهای تکراری بایستی حذف شوند که ۲۲۷ کد از بین ۳۳۹ کد اولیه، حذف شده و در نهایت ۱۱۲ کد احصا گردید.

مرحله ۴: شکل‌گیری تم‌های فرعی: ایجاد مجموعه‌ای از تم‌ها و بازبینی آنها: در جدول (۲)، نتایج حاصل از تعیین تم فرعی (طبقه فرعی) آمده است. هدف از این قسمت ایجاد رابطه بین معیارهای تولید شده است. در مرحله کدگذاری اولیه، از ۳۳۹ کد اولیه شناسایی شده، پس از بررسی این کدها و حذف کدهای تکراری، تعداد ۲۲۷ کد حذف گردید. حال در کدگذاری محوری، تعیین تم‌های فرعی (طبقه‌های فرعی) با کدهای اولیه نهایی (۱۱۲ کد) انجام شد.

در بخش کیفی، محور اصلی پژوهش مربوط به کاوش و اکتشاف عوامل متأثر در خصوص تم‌های اصلی، تم‌های فرعی و معیارهای مربوط به « برنامه جامع فرزند پروری با رویکرد عقلانی» به عنوان مفهوم اصلی بود. از رویکرد شش مرحله‌ای کلارک و براون (۲۰۰۶) برای تحلیل مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته استفاده شد.

گام ۱: آشنایی با داده‌ها: غوطه‌ور شدن در داده‌ها شامل "بازخوانی مکرر داده‌ها" و خواندن داده‌ها به صورت فعال (یعنی جستجوی معانی و الگوها)

قبل از انجام کدگذاری اولیه در گام اول، داده‌ها در سطح جمله و عبارت برای هر یک از مصاحبه‌ها مورد بررسی قرار گرفت و غوطه‌ور شدن در داده‌ها شامل "بازخوانی مکرر داده‌ها" و خواندن داده‌ها به صورت فعال (یعنی جستجوی معانی و الگوها)، بوده است.

گام ۲: ایجاد کدهای اولیه: خواندن و آشنایی محقق با داده‌ها در جهت ایجاد کدهای اولیه از داده‌ها: در این گام مشخص شده که در نهایت، ۳۳۹ کد مفهومی اولیه شناسایی شد.

جدول ۲. نتایج تعیین تم‌های فرعی (طبقه‌های فرعی)

ردیف	تم فرعی	معیار
۱	بررسی و مقایسه سبک‌های مختلف فرزندپروری	[N۳-۱۹] شناخت سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه، سهل‌گیرانه، مستبدانه و بی‌تفاوت - ۴ تکرار [N۱-۱] تأثیر سبک‌های فرزندپروری بر رشد شناختی و هیجانی کودک - ۳ تکرار [N۵-۱] مقایسه سبک‌های فرزندپروری در فرهنگ‌های مختلف - ۱ تکرار [N۱۲-۵] رابطه بین سبک‌های فرزندپروری و مهارت‌های اجتماعی کودک - ۳ تکرار [N۱۶-۱۳] بررسی مدل‌های تربیتی مبتنی بر شواهد علمی - ۳ تکرار [N۱۵-۱] تأثیر شخصیت والدین بر انتخاب سبک فرزندپروری - ۳ تکرار [N۶-۱] شناخت مفاهیم پایه‌ای روان‌شناسی کودک - ۲ تکرار [N۱۱-۱۷] تشخیص رفتارهای طبیعی و غیرطبیعی در کودکان - ۳ تکرار [N۴-۲] آموزش نشانه‌های مشکلات روان‌شناختی در کودکان - ۳ تکرار [N۷-۸] آگاهی از تأثیر سبک زندگی سالم بر سلامت روان کودک - ۲ تکرار [N۲-۱۸] شناسایی منابع تعارض در روابط والد-فرزند - ۳ تکرار
۲	افزایش سواد روان‌شناختی والدین	
۳	تکنیک‌های حل تعارض در روابط والد-فرزند	

	[N۸-۸] تکنیک‌های حل تعارض بدون تنش - ۳ تکرار	
	[N۱۷-۱۱] تقویت مهارت مذاکره و گفت‌وگوی سازنده - ۳ تکرار	
	[N۴-۳] اجتناب از روش‌های تنبیهی آسیب‌زا - ۴ تکرار	
	[N۳-۱۶] نقش میانجی‌گری والدین در اختلافات فرزندان - ۳ تکرار	
	[N۶-۹] ایجاد فضای احترام متقابل در حل اختلافات - ۳ تکرار	
۴	[N۵-۷] اجرای فعالیت‌های عملی در خانه برای حل مسئله - ۳ تکرار	ایجاد موقعیت‌های یادگیری تجربی در محیط خانواده
	[N۹-۱۱] تشویق کودکان به تجربه‌های جدید و یادگیری از اشتباهات - ۲ تکرار	
	[N۴-۱۶] پیوند یادگیری نظری با موقعیت‌های واقعی زندگی - ۳ تکرار	
	[N۶-۴] حمایت از تفکر آزمون و خطا - ۲ تکرار	
۵	[N۶-۷] اجتناب از تنبیه‌های سخت‌گیرانه و مخرب - ۳ تکرار	مدیریت تنبیه و تشویق به شیوه‌ای منطقی و غیرتنبیهی
	[N۱۳-۳] استفاده از پیامدهای طبیعی به جای تنبیه مستقیم - ۳ تکرار	
	[N۱-۱۲] تشویق متناسب با تلاش نه صرفاً نتیجه - ۳ تکرار	
	[N۱۴-۱۴] آموزش پیامدهای منطقی به کودک - ۳ تکرار	
	[N۹-۱۴] پرهیز از تشویق‌های مادی افراطی - ۳ تکرار	
۶	[N۱۸-۷] اجرای یکنواخت قوانین توسط هر دو والدین - ۴ تکرار	ثبات در اجرای قوانین خانوادگی
	[N۱۱-۱۲] پرهیز از تغییر قوانین بر اساس احساسات لحظه‌ای - ۲ تکرار	
	[N۴-۱۸] توضیح علت قوانین برای درک بهتر کودک - ۴ تکرار	
	[N۳-۱۱] تقویت حس اعتماد به قوانین از طریق پایبندی والدین - ۴ تکرار	
	[N۶-۱۶] آموزش برنامه‌ریزی روزانه و هفتگی - ۳ تکرار	
۷	[N۳-۸] کمک به اولویت‌بندی وظایف و فعالیت‌ها - ۴ تکرار	تقویت مهارت‌های خودتنظیمی و مدیریت زمان
	[N۵-۱۸] تشویق به استفاده از ابزارهای مدیریت زمان - ۳ تکرار	
	[N۲-۱۰] ارائه بازخورد و اصلاح سبک مدیریت زمان کودک - ۳ تکرار	
۸	[N۱۵-۱۹] فراهم‌سازی فرصت‌های یادگیری از طریق تجربه‌های جدید - ۴ تکرار	تشویق به تجربه‌های جدید و پذیرش چالش‌ها
	[N۱۰-۵] تشویق به مواجهه با چالش‌های ناشناخته با رویکرد مثبت - ۳ تکرار	
	[N۴-۱۱] حمایت از کودک در مواجهه با شکست‌ها و ناکامی‌ها - ۳ تکرار	
	[N۳-۱۰] ایجاد اعتماد به نفس از طریق پذیرش ریسک‌های منطقی - ۴ تکرار	
۹	[N۱۶-۱۴] شناخت عوامل استرس‌زا در فرزندپروری - ۳ تکرار	آموزش تکنیک‌های کنترل هیجانات و مدیریت استرس والدین
	[N۱۷-۷] تکنیک‌های آرام‌سازی ذهن و مدیریت خشم - ۴ تکرار	
	[N۱۲-۶] نقش حمایت اجتماعی در کاهش استرس والدین - ۳ تکرار	
	[N۸-۶] تأثیر خودتنظیمی والدین بر تعامل با کودک - ۴ تکرار	
	[N۱۴-۸] تقویت توانایی تحلیل پیامدهای تصمیمات - ۳ تکرار	
۱۰	[N۱۳-۱۳] تشویق به مشورت و ارزیابی گزینه‌ها - ۳ تکرار	آموزش روش‌های تصمیم‌گیری منطقی
	[N۲-۱۶] پرهیز از تصمیم‌گیری‌های تکانشی - ۳ تکرار	
	[N۷-۱۴] ارائه فرصت‌های عملی برای تمرین تصمیم‌گیری - ۳ تکرار	
	[N۱-۷] ایجاد استقلال در انتخاب‌های متناسب با سن کودک - ۲ تکرار	

۱۱	بیان احساسات و نیازهای والدین و فرزندان به شیوه‌ای سازنده	[N۶-۸] مهارت‌های ارتباط غیرتهاجمی و احترام‌آمیز- ۲ تکرار [N۷-۱۳] تشویق به ابراز احساسات مثبت و منفی- ۳ تکرار [N۱-۴] شفاف‌سازی انتظارات در روابط خانوادگی- ۱ تکرار [N۱۷-۳] جلوگیری از سرکوب یا انفجار هیجانانگیز- ۴ تکرار [N۱۲-۳] برنامه‌ریزی فعالیت‌های مشترک والد-فرزند- ۳ تکرار [N۱-۱۱] اجتناب از استفاده بیش‌ازحد از وسایل دیجیتال در زمان خانواده- ۲ تکرار [N۳-۱۳] ایجاد زمان‌های اختصاصی برای گفتگو- ۴ تکرار [N۱۳-۲۱] تقویت پیوند عاطفی از طریق بازی و سرگرمی- ۳ تکرار [N۸-۱۳] توجه به علایق و نیازهای کودک در تعاملات روزانه- ۳ تکرار
۱۲	افزایش کیفیت زمان سپری‌شده با کودک	[N۷-۱۶] شناخت مراحل رشد شناختی بر اساس نظریه‌های روان‌شناسی (پیاژه، ویگوتسکی و...) - ۳ تکرار
۱۳	آشنایی با مراحل رشد شناختی و روانی کودک	[N۱۲-۸] تأثیر محیط بر رشد شناختی و هیجانی کودک- ۳ تکرار [N۸-۵] نقش بازی و تعامل اجتماعی در رشد کودک- ۳ تکرار [N۱۰-۱۷] درک تفاوت‌های فردی در رشد روانی کودکان- ۳ تکرار [N۱۷-۱۰] سازگاری روش‌های تربیتی با مراحل رشد- ۳ تکرار [N۱۸-۱۴] تعیین وظایف مشخص بر اساس توانایی کودک- ۴ تکرار [N۵-۱۷] افزایش تدریجی سطح مسئولیت‌های کودک- ۳ تکرار [N۲-۹] تشویق به انجام وظایف بدون اجبار و تنبیه- ۳ تکرار [N۱۴-۱۰] الگوسازی والدین در پذیرش مسئولیت‌ها- ۳ تکرار [N۱۱-۱۴] ایجاد فرصت‌های یادگیری از مسئولیت‌های پذیرفته‌شده- ۲ تکرار
۱۴	واگذاری مسئولیت‌های متناسب با سن کودک	[N۱۶-۱۶] جایگزینی انتقاد با بازخورد سازنده- ۲ تکرار [N۳-۱۵] آموزش ارتباط مؤثر در شرایط بحرانی- ۳ تکرار [N۱۳-۱۷] تقویت اعتماد بین والدین و فرزندان- ۳ تکرار [N۸-۱۰] پرهیز از سرزنش و مقایسه کودک با دیگران- ۳ تکرار [N۴-۱۵] ترویج گفتگوهای خانوادگی منظم- ۴ تکرار
۱۵	تقویت سبک‌های ارتباطی مثبت در خانواده	[N۱۰-۴] یادگیری از تجربه‌های گذشته و مسئولیت‌پذیری در برابر انتخاب‌ها- ۲ تکرار [N۴-۱۰] واگذاری تصمیمات کوچک متناسب با سن و توانایی کودک- ۳ تکرار [N۹-۱۰] بررسی نتایج، بازنگری در تصمیمات و یادگیری از اشتباهات- ۴ تکرار [N۳-۹] توضیح اثرات هر انتخاب و پرهیز از تصمیم‌گیری‌های عجولانه- ۳ تکرار [N۶-۳] حمایت والدین در پذیرش مسئولیت و یافتن راه‌حل‌های جایگزین- ۲ تکرار [N۱۶-۱۲] ایجاد محیطی که کودک بتواند بدون ترس از سرزنش، تصمیم بگیرد و تجربه کسب کند- ۲ تکرار
۱۶	افزایش مسئولیت‌پذیری در تصمیم‌گیری	[N۵-۸] ترویج احترام به دیدگاه‌های متفاوت- ۴ تکرار [N۱-۹] آموزش پذیرش تغییرات و ابهامات زندگی- ۳ تکرار [N۶-۵] افزایش تحمل در برابر ایده‌های جدید- ۲ تکرار
۱۷	کمک به تفکر انعطاف‌پذیر و دوری از تعصب در فرزندان	

۱۸	ایجاد پیامدهای طبیعی و منطقی برای رفتارها	[N۱۷-۱] کاهش تعصب‌های فرهنگی و اجتماعی - ۴ تکرار [N۱۸-۱۹] تفکیک بین تنبیه و پیامد طبیعی - ۳ تکرار [N۸-۱۶] آموزش مسئولیت‌پذیری از طریق تجربه - ۳ تکرار [N۵-۱۴] تشویق به جبران اشتباهات - ۴ تکرار [N۲-۷] پرهیز از کنترل افراطی بر رفتار کودک - ۳ تکرار [N۴-۸] ارتباط منطقی بین رفتار و نتیجه - ۳ تکرار
۱۹	تشویق به پرسشگری و کاوشگری در کودکان	[N۱۶-۶] ایجاد محیطی که کودکان را به پرسیدن تشویق کند - ۳ تکرار [N۱۸-۲۰] پرهیز از ارائه پاسخ‌های قطعی و بسته - ۳ تکرار [N۷-۱۹] تشویق کودکان به بررسی چندین دیدگاه - ۴ تکرار [N۸-۱۲] استفاده از تکنیک‌های یادگیری مبتنی بر مسئله - ۳ تکرار
۲۰	ایجاد فضای امن برای ابراز احساسات کودک	[N۱۰-۹] پذیرش احساسات کودک بدون تحقیر - ۴ تکرار [N۱۷-۱۶] تشویق به بیان ترس‌ها و نگرانی‌ها - ۴ تکرار [N۱-۱۰] اجتناب از واکنش‌های تند به احساسات کودک - ۳ تکرار [N۴-۱۷] فراهم کردن محیطی عاری از تهدید و ترس - ۴ تکرار
۲۱	گوش دادن فعال و همدلی با کودک	[N۲-۱۹] تکنیک‌های گوش دادن فعال در تعامل با کودک - ۳ تکرار [N۵-۴] درک احساسات کودک بدون قضاوت - ۴ تکرار [N۱۷-۱۹] نقش زبان بدن در ایجاد همدلی - ۳ تکرار [N۱۱-۵] تشویق کودک به بیان احساسات خود - ۳ تکرار [N۱۲-۷] تمرین همدلی در موقعیت‌های روزمره - ۳ تکرار
۲۲	تقویت احساس ارزشمندی و عزت‌نفس در کودکان	[N۱۴-۱۳] تشویق کودک به کشف توانایی‌های خود - ۳ تکرار [N۲-۱۴] پرهیز از مقایسه مخرب بین کودکان - ۳ تکرار [N۶-۲] ارائه بازخوردهای مثبت و واقع‌بینانه - ۲ تکرار [N۱۲-۱۱] تقویت مهارت‌های خودبینایی - ۳ تکرار
۲۳	افزایش مشارکت فرزندان در تدوین قوانین خانوادگی	[N۹-۷] تشویق کودکان به ارائه پیشنهاد درباره قوانین - ۳ تکرار [N۳-۶] ایجاد جلسات خانوادگی برای تصمیم‌گیری درباره قوانین - ۳ تکرار [N۱۴-۱] افزایش حس مسئولیت‌پذیری کودک در رعایت قوانین - ۳ تکرار [N۶-۱۳] انعطاف در تغییر قوانین بر اساس نیازهای جدید - ۲ تکرار
۲۴	شفاف‌سازی انتظارات والدین از فرزندان	[N۱-۱۵] آموزش اصول احترام متقابل در تصمیم‌گیری‌های خانوادگی - ۲ تکرار [N۲-۱۳] تعیین قوانین روشن و قابل درک - ۳ تکرار [N۱۷-۲] هماهنگی بین انتظارات والدین - ۴ تکرار [N۵-۱۳] شفافیت در پیامدهای رفتارها - ۴ تکرار [N۱۰-۳] ایجاد سازگاری بین انتظارات و توانایی کودک - ۳ تکرار

فصلنامه روانشناسی تجربی و شناختی

گام ۵: تعریف و نام‌گذاری تم‌های اصلی: امکان ارائه یک تصویر رضایت‌بخش از تم‌ها در کدگذاری ثانویه: در این مرحله از کدگذاری، ۱۱۲ کد نهایی که در قالب ۲۴ تم فرعی (طبقه فرعی) دسته‌بندی شده بود، در زیرمجموعه ۶ تم اصلی (طبقه اصلی)، قرار گرفت.

گام ۶: تهیه گزارش: تحلیل پایانی و نگارش گزارش: نتایج نهایی حاصل از تحلیل کیفی، به شرح جدول (۳)، ارائه شده است:

جدول ۳. دسته‌بندی تم‌های اصلی، تم‌های فرعی و شاخص‌های برنامه جامع فرزند پروری با رویکرد عقلانی

ردیف	تم اصلی	تم فرعی	تعداد تم‌های فرعی	تعداد شاخص
۱	آموزش و آگاهی والدین	بررسی و مقایسه سبک‌های مختلف فرزندپروری	۴	۱۹
۲		آشنایی با مراحل رشد شناختی و روانی کودک		
۳		آموزش تکنیک‌های کنترل هیجانات و مدیریت استرس والدین		
۴		افزایش سواد روان‌شناختی والدین		
۵	توسعه مهارت‌های ارتباطی	گوش دادن فعال و همدلی با کودک	۴	۲۰
۶		بیان احساسات و نیازهای والدین و فرزندان به شیوه‌ای سازنده		
۷		تکنیک‌های حل تعارض در روابط والد-فرزند		
۸		تقویت سبک‌های ارتباطی مثبت در خانواده		
۹	تقویت تفکر انتقادی و حل مسئله	تشویق به پرسشگری و کاوشگری در کودکان	۴	۱۸
۱۰		آموزش روش‌های تصمیم‌گیری منطقی		
۱۱		ایجاد موقعیت‌های یادگیری تجربی در محیط خانواده		
۱۲		کمک به تفکر انعطاف‌پذیر و دوری از تعصب در فرزندان		
۱۳	حمایت عاطفی و ایجاد امنیت روانی	ایجاد فضای امن برای ابراز احساسات کودک	۴	۱۸
۱۴		افزایش کیفیت زمان سپری‌شده با کودک		
۱۵		تقویت احساس ارزشمندی و عزت‌نفس در کودکان		
۱۶		مدیریت تنبیه و تشویق به شیوه‌ای منطقی و غیرتنبیهی		
۱۷	تعیین مرزها و قوانین منطقی	شفاف‌سازی انتظارات والدین از فرزندان	۴	۱۸
۱۸		ایجاد پیامدهای طبیعی و منطقی برای رفتارها		
۱۹		ثبات در اجرای قوانین خانوادگی		
۲۰		افزایش مشارکت فرزندان در تدوین قوانین خانوادگی		
۲۱	تشویق به خودمختاری و استقلال	واگذاری مسئولیت‌های متناسب با سن کودک	۴	۱۹
۲۲		تقویت مهارت‌های خودتنظیمی و مدیریت زمان		
۲۳		افزایش مسئولیت‌پذیری در تصمیم‌گیری		
۲۴		تشویق به تجربه‌های جدید و پذیرش چالش‌ها		

پس از اتمام مرحله کیفی و تعیین تم‌های اصلی، تم‌های فرعی و شاخص‌های مدل نهایی، برنامه جامع فرزند پروری با رویکرد عقلانی، به شرح شکل (۱) ارائه می‌گردد:

شکل ۱. برنامه جامع فرزند پروری با رویکرد عقلانی - نتیجه مرحله کیفی

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعات موجود در زمینه فرزندپروری عمدتاً بر روش‌های تربیتی سنتی یا هیجانی تأکید دارند، در حالی که رویکرد عقلانی در فرزندپروری به صورت جامع مورد بررسی قرار نگرفته است. این پژوهش چارچوبی علمی و عملی برای والدین و متخصصان ارائه کرده است که هم از نظر تئوریک و هم از لحاظ کاربردی قابل استفاده است. با توجه به چالش‌های روزافزون تربیتی و لزوم تصمیم‌گیری‌های آگاهانه و منطقی در پرورش نسل آینده، تدوین برنامه جامع فرزندپروری با رویکرد عقلانی یک ضرورت علمی و اجتماعی است. یافته‌های پژوهش نشان داد که شش محور اساسی در فرزندپروری عقلانی تأثیر بسزایی در ارتقای سلامت روانی خانواده‌ها و بهبود کیفیت تربیت کودکان دارد که شامل آموزش و آگاهی والدین، توسعه مهارت‌های ارتباطی، تقویت تفکر انتقادی و حل مسئله، حمایت عاطفی و ایجاد امنیت روانی، تعیین مرزها و قوانین منطقی و تشویق به خودمختاری و استقلال است.

یافته‌های پژوهش نشان داد که والدینی که از دانش روان‌شناختی کافی برخوردارند، در مدیریت رفتار فرزندان خود موفق‌تر عمل می‌کنند و سبک‌های تربیتی مناسب را آگاهانه انتخاب کرده و به طور متعادل در تعاملات خود به کار می‌گیرند. پژوهش‌های پیشین نیز بر اهمیت آگاهی والدین در افزایش کیفیت تعاملات خانوادگی تأکید کرده‌اند (Afrooz, 2021). بر اساس یافته‌های پژوهش، والدینی که از مراحل رشد شناختی و روانی کودک آگاهی دارند، انتظارات منطقی‌تری از فرزندان خود داشته و از روش‌های تربیتی مؤثر استفاده می‌کنند. در راستای این یافته‌ها، پژوهش‌هایی مانند مطالعه (Ramazani et al., 2018) نشان داده‌اند که والدینی که نسبت به فرآیند رشد کودکان خود شناخت دارند، ارتباط مؤثرتری با آن‌ها برقرار کرده و به کاهش مشکلات رفتاری کودکان کمک می‌کنند.

همچنین نتایج پژوهش نشان داد که آموزش تکنیک‌های کنترل هیجانات و مدیریت استرس در والدین به بهبود کیفیت فرزندپروری آن‌ها کمک می‌کند. یافته‌های پژوهش (Abedini-Mazraeh et al., 2018) نیز بر این نکته تأکید کرده‌اند که والدینی که از روش‌های کنترل استرس استفاده می‌کنند، محیط آرام‌تر و پویاتری برای رشد فرزندان خود فراهم می‌سازند. علاوه بر این، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که افزایش سواد روان‌شناختی والدین نقش مهمی در کاهش استفاده از شیوه‌های تربیتی ناکارآمد و اتخاذ سبک‌های تربیتی مبتنی بر شواهد دارد، که این یافته‌ها با نتایج پژوهش (Panahi, 2021) در خصوص تأثیر آموزش‌های تربیتی بر بهبود عملکرد والدین همسو است.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مهارت‌های ارتباطی والدین در ایجاد رابطه‌ای سالم با فرزندان نقش اساسی دارد. به‌ویژه، والدینی که از مهارت‌های گوش دادن فعال و همدلی بهره می‌برند، موفق‌تر در کاهش تنش‌های خانوادگی و افزایش کیفیت رابطه والد-کودک عمل می‌کنند. یافته‌های پژوهش (Mihic et al., 2022) نیز نشان داده است که مهارت‌های ارتباطی مؤثر، از جمله گوش دادن فعال و بیان احساسات سازنده، در کاهش مشکلات رفتاری کودکان و افزایش صمیمیت خانوادگی مؤثر است. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که والدینی که تکنیک‌های حل تعارض را به‌طور مؤثر در روابط خود با فرزندان به کار می‌گیرند، نه تنها به بهبود روابط خانوادگی کمک می‌کنند، بلکه مهارت‌های حل مسئله و مسئولیت‌پذیری را در فرزندان خود تقویت می‌کنند. پژوهش (Zand-Karimi et al., 2022) نیز تأکید کرده است که شیوه‌های حل تعارض والدین تأثیر مستقیمی بر رشد اجتماعی و هیجانی کودکان دارد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که والدینی که به فرزندان خود اجازه می‌دهند تا مستقل فکر کنند، پرسشگری را تشویق می‌کنند و زمینه‌های

با فرزندپروری عقلانی در برنامه‌های آموزشی، والدین را به اتخاذ رویکردهای مبتنی بر منطق و دانش روان‌شناختی تشویق کنند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- Abedini-Mazraeh, S., Afrooz, G., Baghdasarians, A., & Tajalli, P. (2018). Marital Satisfaction and Parental Popularity in Relation to Children's Academic Achievement. *Journal of Mashhad University of Medical Sciences Faculty of Medicine*, 61(1.6), 154-163. https://mjms.mums.ac.ir/article_13783.html?lang=en
- Afrooz, G. (2021). *Psychological Foundations of Childbearing and the Rational Approach to Parenting*. Tehran University Press.
- Asadi, K., Yousefi, Z., & Parsakia, K. (2024). The Role of Family in Managing Financial Stress and Economic Hardship. *Journal of Psychosociological Research in Family and Culture*, 2(3), 11-19. <https://doi.org/10.61838/kman.jprfc.2.3.3>
- Asghari, M., Afrooz, G., Tajalli, P., & Ghanbari Panah, A. (2019). A Comparative Study of Marital Satisfaction among Mothers with One Child with Visual Impairment, Mothers with More than One Child with Visual Impairment, and Mothers of Typically Developing Children. *Psychology of Exceptional*

یادگیری تجربی را فراهم می‌سازند، نقش مهمی در رشد تفکر منطقی و خلاق آن‌ها دارند. یافته‌های پژوهش (Zhao & Yang, 2021) نیز نشان داده است که سبک‌های تربیتی که به کودکان امکان کشف، تجربه و تصمیم‌گیری مستقل را می‌دهند، به افزایش خلاقیت و توانایی‌های حل مسئله آن‌ها کمک می‌کنند. در همین راستا، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که تشویق کودکان به طرح پرسش و بررسی دیدگاه‌های مختلف، منجر به رشد انعطاف‌پذیری ذهنی و تفکر تحلیلی در آن‌ها می‌شود که این نتیجه با یافته‌های پژوهش (Modarresi et al., 2023) در خصوص نقش فرزندپروری عقلانی در پرورش خلاقیت کودکان همخوانی دارد.

این پژوهش به دلیل روش کیفی مورد استفاده، دارای محدودیت‌هایی از جمله وابستگی به نظر خبرگان و تعداد محدود شرکت‌کنندگان در مراحل طراحی و اعتبارسنجی مدل است. همچنین، امکان تعمیم کامل یافته‌ها به سایر جوامع فرهنگی و اجتماعی وجود ندارد، زیرا سبک‌های فرزندپروری ممکن است تحت تأثیر عوامل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مختلف قرار گیرند. پیشنهاد می‌شود که در مطالعات آتی، پژوهش‌های طولی برای بررسی اثرات طولانی‌مدت برنامه فرزندپروری عقلانی بر رشد شناختی، هیجانی و اجتماعی کودکان انجام شود. همچنین، مقایسه اثربخشی این برنامه با سایر برنامه‌های تربیتی موجود می‌تواند به درک بهتری از نقاط قوت و ضعف آن کمک کند.

والدین و مشاوران تربیتی می‌توانند از یافته‌های این پژوهش برای توسعه برنامه‌های آموزشی والدین استفاده کنند. برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای والدین در زمینه مهارت‌های ارتباطی، مدیریت رفتار، تصمیم‌گیری منطقی و حمایت عاطفی می‌تواند به بهبود سبک‌های تربیتی کمک کند. همچنین، سیاست‌گذاران حوزه آموزش و پرورش می‌توانند با گنجاندن مباحث مرتبط

- Individuals, 9(33), 1-21.
https://jpe.atu.ac.ir/article_10014.html
- Mamqani, J., Afrooz, G., Ghabari-Bonab, B., & Ghasemzadeh, S. (2019). Predicting Creativity in Gifted Adolescents Based on Intellectual Abilities, Parenting Styles, Spiritual Vitality, and Family Popularity. *Women and Family Studies*, 12(44), 85-107.
<https://sanad.iau.ir/en/Journal/jwsf/Article/673388?jid=673388&lang=fa>
- Mihic, J., Skinner, M., Novak, M., Feric, M., & Kranželic, V. (2022). The importance of family and school protective factors in preventing the risk behaviors of youth. *International Journal of Environmental Research*, 19(1630), 1-14.
<https://doi.org/10.3390/ijerph19031630>
- Modarresi, S., Afrooz, G., Naghshe, Z., & Gholamali-Lavasani, M. (2023). Effectiveness of a Future-Oriented Rational Parenting Education Program on the Creativity of Daughters. *Educational Psychology Studies*, 20(50), 130-150.
https://jeps.usb.ac.ir/article_7814.html?lang=en
- Panahi, A.-A. (2021). Examining and Explaining the Strengths and Advantages of the Islamic Parenting Style Compared to Diana Baumrind's Parenting Style. *Journal of Ethics Research*, 14(52), 125-144. <https://akhlagh.maaref.ac.ir/article-1-1895-en.html>
- Porkari Kalur, L. (2020). *Identifying Parenting Patterns Based on the Lived Experience of Adolescents Aged 11 to 17 in Tehran* Master's Thesis, Refah Faculty, Tehran].
- Ramazani, V., Abdokhodaei, M. S., Tabibi, Z., & Aghamohammadian-Shar'baf, H. (2018). Cognitive Dimensions of Parenting Among Iranian Parents: A Qualitative Study. *Cognitive Psychology Quarterly*, 6(3), 21-30. <https://www.magiran.com/paper/1972453/cognitive-dimensions-of-parenting-styles-of-iranian-parents-a-qualitative-study?lang=en>
- Saadati, N., & Parsakia, K. (2023). The Predictive Role of Parents' Marital Relationship Quality on The Adolescents' Psychological Capital. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies (JAYPS)*, 4(8), 139-146.
<https://doi.org/10.61838/kman.jayps.4.8.16>
- Sani, G. M. D., & Quaranta, M. (2015). Chips off the old blocks? The political participation patterns of parents and children in Italy. *Social science research*, 50, 264-276.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2014.12.002>
- Seydi, M., & Hosseini-Nik, S. M. (2021). A Review of Psychological Theories on Parenting Styles. *Journal of Advances in Modern Psychology, Educational Sciences, and Training*, 4(38), 121-132. <https://en.civilica.com/doc/1501141/>
- Yaffe, Y. (2021). Students' recollections of parenting styles and impostor phenomenon: The mediating role of social anxiety. *Personality and individual differences*, 172, 110598.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110598>
- Zand-Karimi, G., Dehdast, K., & Karbalaeei-Shalbaaf, Z. (2022). Development and Validation of an Adolescent Parenting Education Program in the Virtual Space. *Counseling and Psychotherapy Culture*, 13(51), 1-30.
https://qccpc.atu.ac.ir/article_14235.html
- Zhao, X., & Yang, J. (2021). Fostering creative thinking in the family: The importance of parenting styles. *Thinking Skills and Creativity*, 41, 100920.
<https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100920>